

THEMA

WOORDWIJS I

Verbond - belofte

H.J. Siegers

We hielden deze zomer vakantie in Friesland in de omgeving van Hindeloopen. In deze stad zag ik op de begraafplaats een grafsteen.

Het opschrift luidt: 'Hier rust onze lieveling Elsje Eveline - 9 juli 1944 - 19 augustus 1945. De verbondsbelofte is onze troost'.

Toen ik het opschrift op die steen las, dacht ik: zouden het vrijgemaakte ouders zijn geweest? En vervolgens: wat fijn dat ze toen zo getroost werden. Hun dochtertje, dat ruim een jaar oud is geworden, had Gods belofte gekregen. Hij beloofde haar vergeving van zonden en eeuwig leven. Ze zal waarschijnlijk gedoopt zijn (maar anders had ze die belofte ook) en uit die doopbelofte hebben de ouders hun troost geput. Zoals de Leer van Dordrecht zegt: de kinderen van gelovige ouders zijn heilig en daarom moeten die ouders niet twijfelen aan de uitverkiezing en het behoud van hun kinderen die God zeer jong uit dit leven wegneemt (DL III/IV,17).

Maar waarom dacht ik dat het misschien wel vrijgemaakte ouders zouden kunnen zijn geweest? Omdat in onze kerken, waarschijnlijk toch veel meer dan in andere kerken, over het verbond gesproken en geschreven is. Je zou de theologie in onze kerken wel kunnen typeren als *verbondstheologie*. We kennen de geschiedenis wel in grote lijnen - hoewel de jongeren er wel steeds verder van af komen te staan - dat in de jaren veertig en vijftig van de vorige eeuw een groot accent werd gezet op de doopbelofte die voor ieder kind van gelovige ouders ook echt is. En daarmee samenhangend dat er maar één verbond is voor alle kinderen. 1944 is wat dit betreft, een kernjaartal. Er werd heel veel gepreekt over het verbond. Door talloze predikanten werd verbondsmatig gepreekt. 'Kom daar nu maar eens om', zo hoor ik wel eens van een ouder gemeentelid. Er is dus wat veranderd merkbaar.

Nu hoeft verandering niet verkeerd te zijn. Je kunt in preken soms andere accenten gaan zetten, waarbij helemaal niet gezegd wordt dat de eerder gezette accenten daarmee vervallen zijn.

Verbond = omgang met God

Als ik verbond nu eens zou moeten omschrijven, zou ik zeggen: het is *omgang met God*. Omgang! Dus meer dan een plicht of een contract. Bij verbond moet sprake zijn van een relatie, een samengaan van partijen.

Hoe kom ik daarbij?

Gods verbond met Israël wordt getypeerd als een huwelijk. Dat is een omgang van man en vrouw. Ze kunnen op elkaar aan, ze kunnen elkaar vertrouwen en geven elkaar liefde. Die sterke relatie gebruikt God om aan te geven hoe het verbond moet functioneren.

Een relatie - kijk eens naar Abram. God zoekt hem op en gaat met hem verder. 'Ik wil uw God zijn, en wandel met Mij' (Gen. 17:1,7). Abram wordt een echte partner in het verbond met God. God die met hem wil omgaan, als hij partner van God wil zijn.

En al ver voor Abram kun je dit zeggen van Adam en Eva. Zij kenden hun omgang met God. En na Abram gold het van Israël en na Israël kwamen wij in het vizier en zocht God ook ons op. De mens mag met God leven. Maar dan is dat een leven in liefde. In die omgang is dus sprake van liefdesverkeer. En ik constateer dat dit omgaan met God een centraal thema is in veel preken. Dat de naam 'verbond' ontbreekt, wil dus niet zeggen dat de aandacht voor dit samengaan van God en mens een vergeten hoofdstuk zou zijn.

Belofte = toekomst?

Ik kijk nog weer even naar het grafopschrift. Die ouders schreven hun troost op. De verbondsbelofte is hun troost. Waar zouden ze nu aan gedacht hebben? Ik denk hieraan dat God hun kindje de hemel beloofde. Dat is iets wat toekomstig was. Zo gaat het toch met een belofte? Je belooft iets en later voer je dat uit. En zo wordt het ook vaak in de Bijbel gebruikt. God belooft zijn Zoon en die wordt (eeuwen) later geboren in de wereld. De belofte is vervuld. Uitgekomen.

Ik wijs maar even op de rust die de Here belooft aan zijn volk, terwijl ze nog onderweg zijn naar de rust. De rust is in Kanaän, en nog niet in Egypte of in de woestijn. De rust is toekomst voor het volk onderweg - dat het volk die rust verspeelt, is een andere zaak (zie voor deze belofte van de rust en het verspelen daarvan: Heb. 3:7-11,18; Heb. 4:1-11;

Die ouders schreven op het graf: wij geloven dat Gods belofte nu aan ons kindje is vervuld. Ze heeft het eeuwige leven ontvangen. Dat was eerst voor haar toekomst en nu is het werkelijkheid geworden.

Belofte is voor ons iets dat op de toekomst slaat. Die twee woorden verbinden we vaak zo met elkaar. Maar als we verbondsbelofte alleen als iets toekomstigs zien, kan het een begrip zijn dat ons op afstand zet van het verbond. Want we moeten nog steeds maar wachten op de vervulling van de belofte.

Wij leven in een samenleving van de directe levering, de snelle bezorging. De PTT moet direct bezorgen, je moet snel kunnen downloaden van internet; Overtoom moet onmiddellijk leveren. In zo'n cultuur kan het woord 'belofte' iets afstandelijks worden. Het duurt maar en duurt maar Het is allemaal nog toekomst. Daar verderop ligt de vervulling te wachten....

Het heil voor mij bestemd

Maar de HERE bedoelt ons niet met het woord 'belofte' aan het lijntje te houden. Belofte is dan ook helemaal geen zaak van toekomstige dingen alleen. Belofte wil zeggen: het Woord dat God tegen zijn verbondspartij spreekt. Belofte is eigenlijk gewoon een ander woord voor Woord van God. Belofte is *aanzegging van het heil*. In dit belovende evangelie komt de HERE met zijn heil naar mij toe. Het Woord van God is belovend van karakter, omdat je dat Woord je eigen moet maken, je moet toe-eigenen. In de belofte komt de heilsgeschiedenis (verleden) naar mij toe (heden). Die belofte moet ik geloven. Onder die voorwaarde wordt het gesproken.

Kijk maar eens in de belijdenis van de kerk - ik beperk me nu tot de Catechismus. Er staat een vraag: Wat moet ik geloven om behouden te zijn? Antwoord: 'Alles wat mij in het evangelie *beloofd* wordt' (vr./antw. 22). Maar dan zal die belofte niet alleen kunnen slaan op toekomstige zaken als wederkomst en eeuwig leven. Ook de geboorte van Jezus en zijn lijden zijn belofte. Het zijn feiten vanuit het verleden. Maar die worden mij beloofd. Als het dan gaat over het lijden van Christus, wordt dat heil naar mij toegebracht en mij toegerekend. Kijk maar naar vr./antw. 38, Christus' oordeel bevrijdt mij van Gods oordeel; of vr./antw. 39: zijn kruisiging betekent dat Hij mijn vervloeking op Zich nam; en vr./antw. 43: zijn kruisdood houdt in dat mijn oude, zondige mens is gekruisigd. Beloftewoorden die zeggen dat het heil van God voor mij bestemd is. Het is Gods woord, dat Hij in zijn verbond spreekt (beloofd) en dat moeten we aannemen.

Het belofte karakter betekent dus helemaal niet dat het allemaal toekomstige zaken zijn, die later een keer in vervulling zullen gaan. Dit staat met zoveel woorden ook ergens anders in de Catechismus: als ik *de belofte* van het evangelie met waar geloof aanneem, heb ik vergeving van zonden (vr./antw. 84). Dit slaat niet op dingen die nog moeten plaatsvinden, maar het gaat dan over het reeds verrichte werk van Christus. Dit komt in de verbondsbelofte naar mij toe en als ik dit gelovig aanvaard, heb ik vergeving van zonden.

Soms geeft de Catechismus aan, dat de belofte zowel toekomst als tegelijk ook heden kan zijn. Zie maar antw. 73: onze zonden worden door het bloed en de Geest van Christus weggenomen (toekomst), maar tegelijk staat er dat we van onze zonden werkelijk gewassen zijn (heden). En het gaat hier om de belofte van het verbond. Kijk maar in antw. 74: de verlossing van de zonden en de Heilige Geest worden beloofd (bij de doop).

Het is belofte, omdat God geloof zoekt. De *belovende* God wil een *gelovend* mens.

Voor de bespreking

1. In dit artikel wordt de naam 'partner' gebruikt voor partij in het verbond. Vindt u dit een goede benaming of zou u liever een andere naam gebruiken? Wat zijn uw bezwaren en welk alternatief hebt u?
2. Als gesteld wordt dat we ons de belofte moeten toe-eigenen, brengt dat niet met zich mee dat er twee soorten verbondsleden zijn? Diegenen die zich de belofte wel toe-eigenen en zij die dit niet doen. En is dan - zo is vervolgens te vragen - de echte belofte alleen voor die verbondsleden die zich de belofte toe-eigenen? Lees Psalm 25:14 eens in dit verband: God maakt zijn verbond (belofte) bekend aan hen die Hem vrezen.
3. Betrek HC antwoord 66 bij uw bespreking. Wat valt u in dit antwoord op over de belofte?